

Polis Meslek Yüksek Okulları Polis Etiği Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi*

Evaluation of Police Ethics Course Curriculum at Police Vocational Colleges

Mehmet Murat PAYAM**, Esed YAĞCI***

• *Geliş Tarihi:* 01.01.2017 • *Kabul Tarihi:* 23.05.2017 • *Yayın Tarihi:* 01.06.2017

ÖZ: Bu araştırma, Polis Meslek Yüksekokulları (PMYO) Polis Etiği dersi öğretim programında belirtilen hedef davranışlara öğrencilerin ulaşma düzeyini, programın duyuşsal özelliklere etkisini ve programa ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerini belirlemeye yöneliktir. Betimsel araştırma yöntemi kullanılan araştırmanın çalışma grubunu, 4 PMYO'dan 767 öğrenci ve 28 polis okulunda Polis Etiği dersine giren 39 öğretim görevlileri oluşturmuştur. Araştırma verileri, "Polis Etiği Düzey Belirleme Testi", "Polis Etiği Dersi Duyuşsal Özellikler Ölçeği" ve "Polis Etiği Anket Formu" kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda hedeflere ulaşma düzeyleri açısından okullar değerlendirildiğinde A PMYO, B ve D PMYO'dan; C PMYO, B PMYO'dan; D PMYO ise B PMYO'dan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Programın C ve D PMYO'da öğrencilerin duyuşsal özellikleri üzerinde etkili olduğu fakat A ve B PMYO'da etkili olmadığı saptanmıştır. Okullara ait son test puan ortalamaları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. D PMYO öğrencilerinin son duyuşsal özellik puanları, A, B ve C PMYO öğrencilerinden; A PMYO öğrencilerinin son duyuşsal özellik puanları, B PMYO öğrencilerinden; C PMYO öğrencilerinin son duyuşsal özellik puanları, B PMYO öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Öğretim elemanlarının polis etiği dersi öğretim programına ilişkin genel olarak görüşleri olumlu olmakla birlikte, programın öğelerine yönelik eksiklikler olduğunu bildirmişlerdir.

Anahtar sözcükler: Program değerlendirme, polis etiği dersi öğretim programı, etik eğitimi, hedeflerin ulaşılabilirliği

ABSTRACT: The aim of this study is to find attainability of aimed behavioral objectives in Police Ethics Course Curriculum at Police Vocational Colleges (PVC), effect of program on students' affective characteristics and opinions of teachers as to the program. Descriptive study model was employed in this research. The study group composed of 767 pupils and 39 police ethics lecturers in 28 PVC. "Police Ethic Proficiency Exam", "Police Ethic Affective Characteristics Scale" and "Police Ethic Questionnaire" were used to collect data. In the results, it was found that there was a statistically difference between school levels considering realization rate of aimed behaviors. The difference was in favor of A PVC among B and D PVC; between C and B PVC it was in favor of C PVC and the difference was in favor of D PVC between D and B PVC. It was found that the program was effective on affective characteristics of students at C and D PVC but it was not effective on students at A and B PVC. The effect of program on affective characteristics for different schools was statistically significant. The difference was in favor of D PVC among A PVC, B PVC and C PVC; between A PVC and B PVC the difference was in favor of A PVC and the difference was in favor of C PVC between C PVC and B PVC. The analysis of data revealed that although participant police ethics lecturers have moderately positive opinions on components of the police ethics program, they still think there are inefficient points of Police Ethics Course Curriculum at PVC that need to be revised and developed.

Keywords: Curriculum evaluation, police ethics course curriculum, ethics education, attainability of objectives

1. GİRİŞ

İç güvenlik hizmeti sunan polisin, yasalara ve ilgili yönetmeliklere uyma zorunluluğu vardır. Polisin, yasaların yanında evrensel olarak kabul görmüş bir takım etik ilkelere de uygun

* İlk yazarın ikinci yazarın danışmanlığında yaptığı doktora tezinden üretilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, SBYMO, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Adıyaman-Türkiye, mpayam@adiyaman.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara-Türkiye, esed@hacettepe.edu.tr

davranması önemlidir. Bu doğrultuda polisin eğitilmesi ve polis hizmetlerinin geliştirilmesi, hem polisin ürettiği hizmet kalitesinin artmasını hem de toplumun beklentilerinin karşılanabilmesini sağlayacaktır. Sadece yasal düzenlemelerle polis etiğinin meslek hayatında ve günlük yaşamda işlevsel hale getirilemeyeceği açıkça ortadadır. Güvenlik hizmeti sunan polisin temel donanımı, etik ve ahlaki değerleri dikkate alarak mesleğini profesyonelce icra etmesidir (Bal, 2002). Dolayısıyla emniyet, asayiş ve kamu düzeninin korunmasını sağlamakla görevli olan polisin, etik kurallara uygun hareket etmesinin sağlanması halkın huzur, ülke ve millet bütünlüğü için çok önemli bir konudur. Bu bağlamda, polisin sunduğu hizmetlerde etkinliğin ve profesyonelliğin artması da ancak eğitim kalitesinin sürekli iyileştirilmesi ve geliştirilmesi ile sağlanacak bir durumdur.

Doğası gereği zor olan polislik mesleğinin istenen seviyede yapılması nitelikli insanlarla mümkündür. Polislerin niteliğinin geliştirilmesinde eğitimin ve eğitimde ise devamlılığın önemli bir rolü vardır. Çünkü eğitim, çağı yakalama ve geleceğe hazırlanma yarışıdır. Türk polisinin bu yarışta amacı; sosyal ve kültürel şartlara uyum sağlayabilen, halkla iyi ilişkiler kurabilen, kendini ve çevresini sürekli geliştiren, disiplinli, çalışkan, insan haklarına saygılı, hukuk kurallarına göre hareket eden bireyler haline gelmelerini sağlamak olmalıdır (Cerrah ve Semiz, 2000). Bilgi çağının bir özelliği ve gereği olarak klasik polislik dönemi sona ermiş ve bilimsel polislik dönemi başlamıştır. Bilim, kişi ve toplum hayatı gibi polisi de kapsamı içine almıştır. Artık ülkeler çok sayıda polis yerine az sayıda, nitelikli ve iyi eğitilmiş polis istihdam etmektedirler (Fındıklı, 2001). Genelde insanlarda ve özelde bir poliste olması gereken etik değerler ise eğitim yoluyla onlara kazandırılabilir.

Emniyet Teşkilatının polis ihtiyacı Polis Amirleri Eğitim Merkezi, Polis Meslek Yüksek Okulları (PMYO) ve Polis Eğitim Merkezleri (POMEM) yoluyla sağlanmaktadır. Polis okullarında Polis Etiği dersi, 2001 ile 2010 yılları arasında Polisin Görev ve Yetkileri ve Meslek Etiği adı altında okutulmaya başlanmış, 2010 yılında Polis Etiği adı altında ayrı bir ders olarak verilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda polis etiği dersi için yeni bir programın hazırlanması gerekliliği ortaya çıkmış ve 2. sınıflar için hazırlanan Polis Etiği Öğretim Programı 2010 yılında uygulamaya konmuştur. Polis okullarında uygulanan Polis Etiği dersi yeni öğretim programının etkililiği konusunda herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Polis Etiği öğretim programının etkililiği hakkında bir yargıya varabilmek için düzenli bir değerlendirme işleminin yapılması gerekmektedir. Değerlendirmede ise hedef davranışların önceden belirlenmesi, eğitim durumlarının gözlenmesi için geçerli ve nesnel ölçme araçlarının sağlanması şartıyla bir yetişeğin hem sürece hem de ürüne bakarak değerlendirilmesi daha sağlıklı bir yaklaşımdır. Bu araştırmada ürün değerlendirme yaklaşımını temele alan bir değerlendirme modeli benimsenmiştir. Ürün değerlendirme ile belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı ölçülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada özelde Ertürk'ün (1998) "Erişkiye Bakarak Değerlendirme" modeli yani "yetişeğe girişteki davranışlarla yetişekten çıkıştaki davranışlar arasındaki hedeflerle tutarlı farkın değerlendirilmesi" ve Tyler'ın (1949) "Hedefe Dayalı Değerlendirme" modeli yani "öğrenci davranışlarının hem öğretimin başında hem de sonunda olmak üzere hedeflere ulaşma derecesi bakımından test edilerek değerlendirilmesi", temel alınmakla birlikte diğer modellerden de yararlanılarak eklektik bir yaklaşım takip edilmiştir.

1.1. Eğitim ve Etik Eğitimi

Yirminci yüzyılda eğitimciler eğitim kavramını değişik biçimlerde tanımlamıştır. Örneğin, Ertürk (1998) eğitimi bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme oluşturma süreci olarak tanımlamaktadır. Etik kelimesinin günümüzdeki anlamı; insan tutum ve davranışlarının iyi ya da kötü yönden değerlendirilmesidir (Aydın, 2006; Aydın ve Aydın, 2000; Ceylan, 2007). Etik eğitimi ise, insanlara davranışlarında, verecekleri kararlarda ve mesleki faaliyetlerinde etik bir boyut olduğunu kavratmaya; bireylerin kişisel, örgütsel ve başkalarına ait değerleri anlamalarını sağlamaya; meslek alanında yaşanan etik

sorunlara ilişkin duyarlılığı geliştirmeye; etik davranışlar sergilemenin önemi ve etik sorunların çözümü konusunda beceri kazandırmaya yönelik yapılan faaliyetleri kapsayan süreç şeklinde tanımlanabilir (Göksel ve İpbüker, 2009). Etik ve eğitim birbirlerini karşılıklı tamamladıklarından, etiğin eğitimle özel bir yakınlığı vardır. Sokrates için etik ve eğitim, ayrılmaz bir bütün oluşturur ve etik bilgiler eğitim anlayışını yönlendirir (Pieper, 1999). İnsanların etik değerleri koruyarak yaşayabilmesi ve yaptığı meslekleri etik değerleri koruyarak yapabilmeleri için, normlardan ziyade etik değer ve etik değerlerin felsefi bilgisine dayanan felsefi bir eğitime ihtiyaç vardır (Kuçuradi, 2003). Aslında eğitimin kendisi etik bir çabadan ibarettir. Etik eğitimi, ilk olarak ailede başlamalı, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında ve meslek hayatında hayat boyu devam ettirilmelidir.

Eğitimin etik davranışlara olan pozitif etkisi tartışma götürmez bir gerçektir. Yayımlanan araştırmalar etik eğitimin etiksel tutumu, yani etikle ilgili, etiğe uygun tutumu veya ahlaka uygun, ahlaki tutumu geliştirdiğini göstermektedir. Öğrenciler ayrı bir etik dersi tercih ederken, etik tartışmaların öğretim programlarına yayılması ve etik öğretimin tüm dersler içinde bütünleştirilerek verilmesi daha uygun görülmektedir (Ryan ve Bisson, 2011). İnsanlar doğduklarında ahlaksal bir yapıya sahip değillerdir ve bunun için bir eğitim sürecinden geçmeleri gerekir. Bundan dolayı eğitim ve ahlaki yaşam daima karşılıklı bir ilişki içerisinde olmuştur. Aslında eğitim, özünde ahlaksal bir etkinliktir (Haynes, 2002; Özlem, 2004). Eğitim ve etik arasında zorunlu bir ilişki vardır. Eğitim, yaşam boyunca süren etik bir kendini tanıma sürecidir (Pieper, 1999). Kuçuradi' ye göre (1988) eğitim, insana insan olma bilgisinin etik değerler yoluyla öğretmenler tarafından sunulmasıdır. Bu eğitimde temel olan; önce iyi bir insan sonra iyi bir polis yetiştirmektir.

Bıçak (2002), polisin eğitimi sürecinde etik kurallara yer verilmesi gerektiğini, etik değerlerin zaten bilindiği ve benimsendiğinin varsayılmaması gerektiğini ifade etmektedir. Polislerin eğitiminde etik eğitime yer vermenin amacı, etik konularda polis adaylarını ikna etmek değil, onların polislik mesleği uygulamalarında karşılaştıkları veya karşılaşılabilecekleri etik sorunların farkında olmalarını, etik dışı davranışlar hakkındaki hassasiyetlerini ve etik çatışma ve ikilemleri çözebilme becerisini geliştirmelerini sağlamaktır (Cerrah, 2002). Kleinig'e (2002) göre, polis etik eğitiminin birçok avantajları arasından birincisi polis hakkında varsayılan moral duyarlılık yetersizliğini ortadan kaldırır. İkincisi, bu eğitimin profesyonellik etiği eğitimi olarak algılanması, polisleri daha sorumlu düşünmeye ve dıştan zorlama ile değil de isteyerek etik ilkeleri uygulamaya sevk edecektir. Üçüncüsü ise, bu eğitim polisleri kendi kendilerine etkili bir polis hizmeti sunmaları için kültürel temel oluşturmaktadır (Kleinig, 2002). Bu bağlamda polisler için meslek hayatlarında uygulanabilir etik davranış kuralları oluşturmak gerekir. Tüm bu açıklamalardan yola çıkarak PMYO'larda verilen etik eğitiminin özetle 4 hedefi olması gerektiği söylenebilir:

1. Polislerde etik bilinç ve duyarlılığı arttırmak,
2. Polislik uygulamaları ile ilgili standart etik bilgilerin öğrenilmesini sağlamak,
3. Polislerde etik kararlar alma ve vermeyi geliştirmek,
4. Polislerde etik davranma isteği geliştirmek.

1.2. Polis Meslek Yüksek Okullarında Etik Eğitimi

1923-1937 yılları arasında polis okullarında özellikle İstanbul ve Selanik Polis Okulunda polis etiği ile ilgili olarak "Meslek Terbiyesi" dersinin okutulduğu görülmektedir (Bal ve Beren, 2007; Beren, 2002; Şahin, 2001). Polis etiği dersinin daha sonra bir şekilde kesintiye uğradığı görülmektedir. 1995 yılından itibaren Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlı bazı daire başkanlıklarının bünyesinde açılan çeşitli hizmet içi eğitim kurslarında, ilk önce polis alt-kültürü ismi altında, daha sonra da ayrı bir ders olarak 'polis meslek etiği' adı altında verilmeye

başlanmıştır (Cerrah, 2002). Polis Etiği dersi polis okullarında 2001 ile 2010 yılları arasında Polisin Görev ve Yetkileri ve Meslek Etiği adı altında ders olarak okutulmaya başlanmış, 2010 yılında ise Polis Etiği adı altında ayrı bir ders olarak verilmeye başlanmıştır. Emniyet teşkilatı eğitim-öğretim kurumlarında polis meslek etiği dersi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesinde zorunlu lisans dersi, fakülteye bağlı PMYO'larda da, eğitim programına eklenerek zorunlu ders olarak okutulmaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, Polis Meslek Yüksekokulları Polis Etiği dersi öğretim programının etkililiğini betimsel olarak değerlendirmektir. Bu amaçla araştırmada, hedefe ve erişime dayalı bir değerlendirme modeli kullanılarak PMYO Polis Etiği dersi öğretim programında belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı, programın öğrencilerin duyuşsal özelliklerine etkisi ve programın öğelerine ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri bağlamında çok yönlü bir değerlendirme yapılmış ve şu alt problemlere yanıt aranmıştır: (1) PMYO öğrencilerinin Polis Etiği dersi öğretim programında belirtilen hedeflere ulaşma düzeyi nedir? (2) öğrencilerin Polis Etiği dersi öğretim programında belirtilen hedeflere ulaşma düzeyleri açısından farklı illerdeki okullar arasında anlamlı bir fark var mıdır? (3) öğrencilerin Polis Etiği dersine ilişkin duyuşsal özellikleri nedir? (4) öğrencilerin Polis Etiği dersine ilişkin duyuşsal özellikleri bakımından farklı illerdeki okullar arasında anlamlı bir fark var mıdır? (5) Polis Etiği dersi öğretim programına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri nedir? Bu araştırmanın, PMYO Polis Etiği dersi öğretim programının güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyma, programın öğrencilerin duyuşsal özelliklerine etkisini belirleme ve öğretim elemanlarının programa ilişkin görüşleri doğrultusunda programın geliştirilmesine yönelik çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

PMYO Polis Etiği dersi öğretim programının güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyma, programın öğrencilerin duyuşsal özelliklerine etkisini belirleme ve öğretim elemanlarının programa ilişkin görüşlerinin belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada betimsel nitelikli tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar (Karasar, 2009).

2.1. Çalışma Grubu

Polis Etiği dersi öğretim programı, tüm PMYO'larda uygulanmakta olup Polis Akademisi tarafından okullarda bir birliktelik sağlanması amacıyla bütün okullara aynı kitap, eğitim materyalleri, polis etiği ile ilgili filmler, kısa videolar ve sunumlar gönderilmektedir. Araştırma evreni, Türkiye'deki tüm PMYO'lar, bu okullarda öğrenimine devam eden öğrenciler ve bu okullarda görev yapan Polis Etiği dersi öğretim görevlilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Türkiye'nin 4 coğrafi bölgesinden seçkisiz yöntemle belirlenmiş, her biri bir bölgeden olmak üzere (Kayseri PMYO – İç Anadolu, İzmir Rüştü Ünsal PMYO – Ege, Trabzon PMYO – Karadeniz ve Adana K. Serhadlı PMYO – Akdeniz) 4 PMYO'dan 767 öğrenci ve 28 polis okulunda Polis Etiği dersine giren 39 öğretim görevlisinden oluşmaktadır. Okulların seçiminde örneklemin evreni temsil edebilmesi ve okulların erişilebilirlik özelliği dikkate alınmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Düzey Belirleme Testi

Polis Etiği dersi öğretim programında belirtilen hedeflere öğrencilerin ulaşma düzeylerini belirlemeye yönelik olarak Düzey Belirleme Testi (DBT) geliştirilmiştir. DBT'nin kapsam geçerliği için 2 Polis etiği uzmanı, 3 polis etiği öğretim elemanı ve 3 program geliştirme

uzmanının görüşleri alınmış ve dönütleri sonrasında gerekli düzeltmeler yapılmıştır. DBT, deneme uygulaması kapsamındaki 2 PMYO’da polis etiği dersini almış 160 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen veriler analiz edilerek soru maddelerinin güçlük indeksleri ve ayırıcılık gücü indeksleri hesaplanmıştır. DBT hazırlanırken orta güçlükteki maddelerin ve madde ayırt edicilik gücü 0,20 ve üstünde olan maddelerin seçimine dikkat edilmiştir. Bu ölçütlere göre aynı davranışı ölçen farklı soru maddelerinden en iyisi seçilerek 40 maddelik nihai test formu elde edilmiştir. Düzey belirleme testinin güvenilirlik katsayısı (KR-20= .73) araştırmada güvenilir bir ölçüm aracı olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

2.2.2. Duyuşsal Özellikler Ölçeği

Polis Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin Polis Etiği dersine yönelik ilgi, akademik özgüven ve tutum düzeylerinin belirlenebilmesi amacıyla Polis Etiği Dersi Duyuşsal Özellikler Ölçeği (DÖÖ) geliştirilmiştir. Ölçek, deneme uygulama kapsamındaki 3 PMYO’da polis etiği dersini almış 221 öğrenciye uygulanmıştır. Yapı geçerliği için faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analizler sonucunda 42 maddelik nihai ölçek elde edilmiştir. Her bir madde puanı ve ölçek puanları için tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır. Maddelerin ayırt ediciliğini belirlemek üzere korelasyonlara dayalı madde analizi gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirliği için elde edilen Cronbach-Alfa Katsayısı .96’dır. Ölçeğe madde seçiminde ilk olarak her bireyin tek tek her maddeye verdiği puan ile maddelerin tümüne verdiği cevaplardan elde edilen toplam puan arasındaki korelasyon hesaplanarak madde-ölçek tutarlılığına bakılmıştır. Bu aşamada madde ayırt edicilik değerleri 0,30’un altında olan maddeler çıkarılmıştır. Sonrasında maddelerin, madde-ölçek korelasyonlarına dayalı kestirilen madde ayırt edicilik değerlerinin 0,33 ile 0,76 arasında değiştiği görülmüştür. Elde edilen katsayıların 0,30’un üzerinde olması, bütün maddelerin ölçeğin bütünüyle istenen özelliği ölçtüğü biçiminde yorumlanmıştır. Temel Bileşenler Analizinde, KMO değeri 0,944 bulunmuştur. Barlett testi sonucu da 6377,8 ($p < ,01$) faktör analizinin değişkenler için uygun olduğu sonucunu vermiştir. Ölçek maddelerinin döndürülmemiş temel bileşenler analizi sonucunda maddelerin faktör yük değerlerinin 0,35 ile 0,79 arasında değiştiği görülmüştür. Analize alınan 42 maddenin öz değeri 1’den büyük olan “Tutum” (19 madde), “Akademik Özgüven” (10 madde) ve “İlgi” (13 madde) olmak üzere 3 faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Bu faktörlerin ölçeğe ilişkin açıkladığı varyans % 56,3’dur. Sosyal bilimlerde çok faktörlü desenler için açıklanan varyansın % 40 ile % 60 arasında olması yeterlidir (Büyüköztürk, 2010). Nihai ölçekte yer alan maddelerden 21’i olumlu, 21’i olumsuzdur.

2.2.3. Anket Formu

Anket formunun hazırlanmasında Ertürk (1998), Demirel (2007), Senemoğlu (2005) ve alanyazındaki program değerlendirmeye ilişkin ölçütlerden yararlanılmıştır. Anketin kapsam geçerliğini sağlamak üzere 2 Polis Etiği uzmanı, 3 alan öğretim elemanı ve 3 program geliştirme uzmanının görüşleri/dönütleri alınmış ve sonrasında gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Anket üç bölümden oluşmuştur. Birinci bölümünde ankete katılanlara ilişkin tanıtıcı bilgileri belirlemeye yönelik maddeler yer almaktadır. Anketin ikinci bölümü hedefler, içerik, programda önerilen araç ve gereçler, etkinlikler ve ölçme ve değerlendirme olarak birbirinden bağımsız alt başlıklardan oluşmuştur. Bu bölümde toplam 40 madde bulunmaktadır. Anketin üçüncü bölümünde ise, öğretim elemanlarının programa ilişkin görüşlerini belirlemek ve önerilerini saptamak amacıyla 4 açık uçlu soru bulunmaktadır. Anket araştırmacı tarafından polis etiği dersine giren 3 öğretim görevlisine uygulanmıştır. Ölçme aracının güvenilirliği (Cronbach-Alfa) .96 olarak hesaplanmıştır. Anketin güvenilirliğine ilişkin elde edilen bu değer, veri toplama aracının araştırmada kullanılabilabileceğini göstermektedir.

2.3. Verilerin Analizi

Birinci alt probleme ilişkin, test maddelerinin doğru cevaplandırılma yüzdeleri hesaplanmıştır. Hedeflenen davranışların ulaşılma düzeyi olarak 0.75 ölçüt kabul edilmiştir. Her bir hedefin ulaşılma düzeylerine ilişkin elde edilen yüzdeler ve ön test ve son testte elde edilen yüzdeler arasındaki farkı gösteren değerler sunulmuştur. Polis Etiği düzey belirleme testinden elde edilen ön-test ortalamaları ile son-test ortalamaları arasında fark olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla bağımlı gruplar için t testi uygulanmıştır. İkinci alt probleme ilişkin, ön testlere göre düzeltilmiş son test puanları kullanılmış ve ANCOVA analizinden yararlanılmıştır. Analiz sonucunda ortaya çıkan farklılığın hangi okullar arasında olduğunu belirlemek için de Bonferroni testi yapılmıştır. Üçüncü ve dördüncü alt probleme ilişkin, ANOVA analizi yapılmış ve analiz sonucunda ortaya çıkan farklılığın hangi okullar arasında olduğunu belirlemek için de Scheffe testi yapılmıştır. Beşinci alt problemle ilgili olarak, öğretim elemanlarının programa ilişkin anket yoluyla alınan görüşlerinin ortalamaları hesaplanmış ve belirlenen değer sınır aralıkları ile karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada ele alınan birinci alt problem, PMYO Polis Etiği dersi öğretim programında hedeflerin ulaşılma düzeylerini saptamaya yöneliktir. Hedeflere ulaşılma düzeylerine ilişkin elde edilen değerler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Tüm PMYO’larda Polis Etiği Dersi Hedeflerine Ulaşılma Düzeyi*.

<i>Hedefler</i>	<i>A PMYO</i>		<i>B PMYO</i>		<i>C PMYO</i>		<i>D PMYO</i>		<i>Toplam PMYO</i>	
	<i>Ön Test</i>	<i>Son Test</i>	<i>Ön Test</i>	<i>Son Test</i>	<i>Ön Test</i>	<i>Son Test</i>	<i>Ön Test</i>	<i>Son Test</i>	<i>Ön Test</i>	<i>Son Test</i>
	<i>(Pj)</i>	<i>(Pj)</i>	<i>(Pj)</i>	<i>(Pj)</i>	<i>(Pj)</i>	<i>(Pj)</i>	<i>(Pj)</i>	<i>(Pj)</i>	<i>(Pj)</i>	<i>(Pj)</i>
1. Meslek Etiği, Delil Üretme, vb. Polis Etiği ile ilgili temel terimleri yazar/söyler.	0,59	0,94	0,57	0,78	0,70	0,85	0,57	0,80	0,61	0,84
2. Polis meslek etiğinin neden gerekli olduğunu açıklar.	0,47	0,92	0,48	0,88	0,82	0,98	0,90	0,96	0,67	0,94
3. Etik değerlerin kaynağını açıklar.	0,73	0,98	0,60	0,89	0,87	0,99	0,87	0,97	0,77	0,96
4. Ahlak ve Etik ilişkisini ayırt eder.	0,72	0,96	0,53	0,91	0,82	0,99	0,87	0,98	0,74	0,96
5. Hukuk ve Etik İhlal ilişkisini açıklar.	0,60	0,95	0,47	0,87	0,77	0,95	0,85	0,98	0,67	0,94
6. Yozlaşmanın ve yolsuzluğun ne olduğunu açıklar.	0,71	0,96	0,58	0,90	0,82	0,88	0,85	0,95	0,74	0,92
7. Yozlaşmaya etki eden dış faktörleri ve yozlaşma türlerini sınıflar.	0,81	0,99	0,64	0,84	0,83	0,96	0,86	0,97	0,79	0,94
8. APEK ve TÜPEK arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları açıklar.	0,46	0,95	0,41	0,93	0,62	0,93	0,64	0,87	0,53	0,92
9. Polisin idari görevlerindeki etik sorunları örneklerle açıklar	0,71	0,94	0,58	0,84	0,82	0,85	0,86	0,88	0,74	0,88
10. Mesleki sosyalleşmeyi kendi cümleleri ile ifade eder.	0,41	0,81	0,35	0,67	0,51	0,80	0,51	0,76	0,45	0,76
11. Polis karamsarlığını besleyen unsurları açıklar.	0,63	0,95	0,47	0,90	0,82	0,97	0,87	0,98	0,70	0,95
12. Polisin adli görevlerdeki etik sorunlarını örneklerle açıklar.	0,69	0,98	0,59	0,93	0,84	0,98	0,89	0,98	0,75	0,97

13. Ekonomik çıkar içeren yozlaşma ve yüce amaç yozlaşmasını karşılaştırır.	0,51	0,91	0,45	0,79	0,62	0,96	0,70	0,89	0,57	0,89
14. Ekonomik yozlaşma türlerini örneklerle açıklar.	0,32	0,83	0,14	0,35	0,38	0,77	0,42	0,70	0,32	0,66
15. Profesyonel polisliği ve Etik liderliği örneklerle açıklar.	0,46	0,73	0,35	0,69	0,57	0,77	0,70	0,76	0,52	0,74
16. Uygulamalı etik önerilerinde bulunur.	0,56	0,86	0,44	0,75	0,61	0,88	0,71	0,84	0,58	0,83
17. Ekonomik yozlaşmanın genel kategorilerini örneklerle açıklar.	0,05	0,82	0,09	0,35	0,08	0,73	0,01	0,69	0,06	0,65
Erişi	0,56	0,91	0,46	0,79	0,68	0,90	0,71	0,88	0,60	0,87

* Hedeflere ulaşma düzeyi 0.75 alınmıştır.

Tablo 1’de, polis etiği dersine ilişkin A PMYO’da 16, B PMYO’da 13, C PMYO’da 16 ve D PMYO’da 15 hedefe öğretim süreci sonunda 0.75 düzeyinde ulaşıldığı görülmektedir. Veriler tüm PMYO’lar açısından incelendiğinde ön test sonuçlarına göre, tüm PMYO’daki öğrencilerin, Polis Etiği dersi kapsamındaki hedeflerden 3, 7 ve 12 nolu hedeflere öğretim süreci başında 0.75 düzeyinde sahip oldukları görülmektedir. Son test puanlarına göre ise tüm PMYO’da, öğretim süreci sonunda 14, 15 ve 17 numaralı hedefler hariç tüm hedeflere 0.75 veya üzeri düzeyde ulaşıldığı görülmektedir. Bulgular tüm PMYO’daki öğrencilerin, Polis Etiği dersi kapsamındaki 17 hedefin 3’üne öğretim sürecinin başında, 11 hedefe gerçekleşen öğretim süreci sonunda 0.75 ve daha üst düzeyde sahip olduklarını ve 3 hedefe ise 0.75 düzeyinde ulaşılmadığını göstermektedir.

Polis etiği dersi kapsamındaki hedeflere ilişkin ön ve son test arasındaki puan farkları bütün okullar açısından incelendiğinde, polis etiği dersi kapsamındaki tüm hedeflere ait ön test ve son test puanları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı olmasına rağmen, gerçekleşen öğretim sürecinin ders kapsamındaki hedeflerin sadece üçünde 0.75 düzeyinde ulaşılabilirliğin sağlanmadığı diğer tüm hedeflerde ise 0.75 veya üzeri düzeyde ulaşılma sağlandığı görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle, polis etiği dersi kapsamında gerçekleşen öğretim sürecinin hedeflerin ulaşılabilirliğini sağlamada beklenen düzeyde etkili olduğu söylenebilir. Bu sonuç, polis etiği dersi kapsamındaki hedeflenen davranışların ulaşılma düzeylerinin, öğrencilerin öğretim sürecine gelirken sahip olduğu ön öğrenmelerinden (özellikle C ve D PMYO için) ve/veya programın uygulandığı öğrenme ortamlarının niteliğinden etkilendiğinin göstergesi olarak yorumlanabilir.

Senemoğlu (1989) da, öğrenci giriş nitelikleri ve öğretme-öğrenme süreci özellikleri birlikte ele alındığında aşamalı bir dizinin başında yer alan derslerde öğrenme düzeyinin en güçlü yordayıcısının, derse devam süresi; aşamalı bir dizinin sonlarında yer alan derslerde ise öğrenme düzeyinin en güçlü yordayıcısının dersle ilgili bilişsel giriş davranışları olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bloom’a göre de (1995) bir öğrenme ünitesini sadece ünite için gerekli ön öğrenmelere sahip olan öğrenciler istenilen düzeyde öğrenebilir. Öğrencinin öğrenme düzeyini belirleyen öğrenci niteliklerinden biri bilişsel giriş davranışları, diğeri ise öğretim hizmetinin niteliğidir (Senemoğlu, 2005). Şahan (2007) tarafından yapılan araştırmada da benzer bulgulara ulaşılmış, öğretimin etkililiğinde ön öğrenmelerin ve öğrencilerin sahip olduğu bilişsel giriş niteliklerinin önemli bir rolü olduğu vurgulanmıştır. Elde edilen bulgular, bu araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Tüm PMYO’da polis etiği dersi Düzey Belirleme Testi (DBT)’ye ait ön test ve son test puanlarının karşılaştırmalarına ilişkin bağımlı gruplar t testi sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Tüm PMYO'lar İçin DBT Ön Test ve Son Test t Testi Sonuçları

<i>Okul</i>	<i>DBT</i>	<i>n</i>	\bar{X}	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
A PMYO	ÖNTEST	198	57,81	16,656	-25,711	197	,000*
	SONTEST	198	90,86	6,099			
B PMYO	ÖNTEST	190	48,80	17,235	-26,716	189	,000*
	SONTEST	190	83,57	6,389			
C PMYO	ÖNTEST	183	68,70	13,802	-18,191	182	,000*
	SONTEST	183	89,32	6,091			
D PMYO	ÖNTEST	196	72,58	8,777	-19,926	195	,000*
	SONTEST	196	88,06	5,84			
Tüm PMYO	ÖNTEST	767	61,95	17,224	-40,494	766	,000*
	SONTEST	767	87,97	6,674			

*p < 0.05

Yapılan t testi sonucunda, tüm PMYO'da 767 öğrencinin Polis Etiği düzey belirleme testine ait ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur, $t_{(766)} = -40,494$, $p < 0.05$. Ortalamalar incelendiğinde, son test puanlarının ($\bar{X} = 87,97$) ön test puanlarına ($\bar{X} = 61,95$) göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Tüm öğrencilerin erişti düzeylerine ilişkin puanların ortalamaları arasında son test lehine 26,02 puanlık bir fark bulunmaktadır. Bu fark, öğrencilerin dersin hedef davranışlarını kazanmış olduklarını gösterebilir. Bu bulgudan hareketle verilen Polis Etiği eğitiminin, tüm PMYO öğrencilerinin Polis Etiğine ilişkin bilgi düzeylerinde anlamlı bir artışa neden olduğu söylenebilir.

Elde edilen bulguya dayalı olarak öğrencilerin polis etiği dersini almadan önce belirli bir ön bilgi ile derse başladıklarını fakat bununla birlikte gerçekleştirilen öğretme-öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin başarıları üzerinde anlamlı bir fark yarattığını söylemek mümkündür. Okulda öğrenmeyi etkileyen birçok faktörden birisi de öğrencilerin dersle ilgili ön öğrenmeleridir (Senemoğlu, 2005). Şahan (2007), Uyangör (2007) ve Seçkin (2010) tarafından yapılan araştırmalarda da öğrencilerin ön öğrenmelerinin ve sahip olduğu giriş davranışlarının hedeflerin ulaşılabilirlik düzeyine olan etkilerine ilişkin bulgular elde edilmiştir. Benzer bulgulara ulaşılmış olması, bu araştırmadan elde edilen sonuçları destekler niteliktedir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada ele alınan ikinci alt problem, PMYO Polis Etiği dersi öğretim programında hedeflerin ulaşılma düzeyleri açısından farklı illerdeki okullar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamaya yöneliktir. Ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test puan ortalamalarına ilişkin istatistikler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Öğrencilerin Gerçek Son Test Puanları ve Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanları

OKUL	Son Test		Düzeltilmiş Son Test	
	\bar{X}	s.hata	\bar{X}	s.hata
A PMYO	90,86	6,099	90,831a	0,439
B PMYO	83,57	6,389	83,478a	0,486
C PMYO	89,32	6,091	89,362a	0,463
D PMYO	88,06	5,84	88,132a	0,466

Tablo 3'e göre öğrencilerin gerçek son test puan ortalamaları A PMYO için 90,86; B için 83,57, C için 89,32 ve D PMYO için 88,06 olarak hesaplanmıştır. Okulların ön test puanları kontrol edildiğinde okulların düzeltilmiş son test puan ortalamalarında çok fazla değişim olmadığı görülmüştür: A PMYO için 90,83; B için 83,47; C için 89,36 ve D PMYO için 88,13 olarak hesaplanmıştır. Polis Etiği dersi öğretim programındaki hedeflerin ulaşılma düzeyleri açısından farklı illerdeki okullar arasındaki farkı ortaya koymak amacıyla ANCOVA analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: DBT Son Test Puan Ortalamalarına Göre ANCOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p
Düzeltilmiş Model	5678,294a	4	1419,574	38,035	,000
Sınır Kısmı	309386,725	1	309386,725	8289,407	,000
ÖNTEST	7,115	1	7,115	,191	,663
OKUL	5287,430	3	1762,477	47,222	,000
Hata	28440,236	762	37,323		
Toplam	5969631,250	767			
Düzeltilmiş Toplam	34118,530	766			

a. R Squared = ,166 (Adjusted R Squared = ,162)

Tablo 4'teki ANCOVA sonuçlarına göre farklı okullarda öğrenim gören öğrencilerin ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur, $F(3, 762) = 47,222$, $p < .05$. Bir başka ifadeyle, öğrencilerin öğrenim gördükleri okul ile sınav başarıları ilişkilidir. Buna bağlı olarak okulların düzeltilmiş son test puanları arasında farkın hangi okullar arasında olduğunu belirlemek için Bonferroni testi yapılmış ve Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Okulların Düzeltilmiş Son Test Puanlarına Göre Bonferroni Testi

OKUL	OKUL	Ortalamalar arası fark	s. hata	p	Farkın Kaynağı (Bonferroni)
A PMYO	B PMYO	7,353*	,635	,000*	A > B
	C PMYO	1,469	,648	,142	A > D
	D PMYO	2,699*	,655	,000*	C > B
B PMYO	A PMYO	-7,353*	,635	,000*	D > B
	C PMYO	-5,884*	,702	,000*	
	D PMYO	-4,654*	,720	,000*	

C PMYO	A PMYO	-1,469	,648	,142
	B PMYO	5,884*	,702	,000*
	D PMYO	1,230	,631	,309
D PMYO	A PMYO	-2,699*	,655	,000*
	B PMYO	4,654*	,720	,000*
	C PMYO	-1,230	,631	,309

*p < 0.05

Tablo 5 incelendiğinde, Bonferroni karşılaştırma testine göre A PMYO öğrencilerinin son test puanları (\bar{X} =90,831), B PMYO (\bar{X} =83,478) ve D PMYO (\bar{X} =88,132) öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer taraftan C PMYO öğrencilerinin ortalamalarının (\bar{X} =89,362), B PMYO (\bar{X} =83,478) öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Son olarak D PMYO (\bar{X} =88,132) öğrencilerinin son test puanları, B PMYO (\bar{X} =83,478) öğrencilerinin son test puanlarından daha yüksektir. Buna göre son test puanları itibariyle en başarılı okulun A PMYO, en düşük puana sahip okulun ise B PMYO olduğu söylenebilir.

Bu sonuçlar, polis etiği dersi kapsamındaki hedeflenen davranışların ulaşılma düzeylerinin, öğrencilerin polis etiği ile ilgili ön öğrenmelerinden, öğretim sürecine gelirken sahip olduğu giriş davranışlarından ve/veya programın uygulandığı öğrenme ortamlarının niteliğinden etkilendiğinin kanıtları olarak yorumlanabilir. Her okuldan elde edilen ön test ve son test değerleri, 0.75 ulaşılabilirlik ölçütü ile karşılaştırıldığında, polis etiği dersindeki hedeflere 0.75 düzeyinde ulaşılabilirlik oranı açısından okullar arasındaki farkın temelde öğrencilerin polis etiği ile ilgili ön öğrenmelerinden kaynaklanmış olduğu söylenebilir. Okullar ön test puan ortalamaları açısından değerlendirildiğinde, B PMYO öğrencilerinin ön test puanlarının (\bar{X} =48,80), diğer PMYO'lara göre en düşük ortalama olduğu görülmektedir. B PMYO öğrencilerinin son test puanlarının (\bar{X} =83,478) da diğer üç PMYO öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha düşük olması, öğrencilerin polis etiği ile ilgili ön öğrenmelerinin veya öğretim sürecine gelirken sahip olduğu giriş davranışlarının etkisinin kanıtı olarak yorumlanabilir. Bununla birlikte öğrenme ortamı, sınıf içi etkinlikler, öğretme-öğrenme ortamında kullanılan yöntemler ve öğretmen-öğrenci ilişkilerinin de etkisinin olduğu unutulmamalıdır.

Polis etiği dersi kapsamında hedeflenen davranışların gerçekleşme düzeyleri açısından okullar arasında ön teste göre düzeltilmiş son test ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu, bu farkların da, A, B ve D PMYO arasında A PMYO lehine, C ve B PMYO arasında C PMYO lehine, D ve B PMYO arasında ise D PMYO lehine olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlar hedeflerin gerçekleşme düzeyleri bağlamında öğrencilerin sahip olduğu ön öğrenme düzeylerinin etkisini gösterir niteliktedir. Şahan (2007) tarafından yapılan araştırmada da benzer bulgulara ulaşılmış ve öğretimin etkililiğinde öğrencilerin sahip olduğu ön öğrenmelerin önemli bir rolü olduğu vurgulanmıştır. Elde edilen bulgular, bu araştırma sonuçlarını da destekler niteliktedir. Bu araştırmada da öğrencilerin polis etiği ile ilgili ön öğrenmelerinin polis etiği dersindeki hedef davranışların ulaşılabilirlik düzeyine olan etkilerine ilişkin bulguların elde edilmesi, araştırma sonuçları arasındaki tutarlılığı göstermektedir. Okulda öğrenmeyi etkileyen birçok faktörden bazıları, öğrencilerin dersle ilgili ön öğrenmeleri, ilgisi, tutumu, başarılı olabileceğine olan inancı, öğretim hizmetinin niteliği gibi okullardaki öğretme-öğrenme süreciyle değiştirilebilir değişkenlerdir (Senemoğlu, 2005).

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada ele alınan üçüncü alt problem, Polis Etiği dersi öğretim programının duyuşsal özelliklere etkisini saptamaya yöneliktir. PMYO öğrencilerin ön test puan ortalamaları ve standart sapmalara ilişkin istatistikler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: Öğrencilerin Duyuşsal Özellikler Ölçeğinden Aldıkları Ön Test Puanları

<i>Duyuşsal Özelliklerin Boyutları</i>	<i>Okul</i>	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
TUTUM	A PMYO	198	74,303	11,2737
	B PMYO	190	70,137	12,3901
	C PMYO	183	70,246	14,6790
	D PMYO	196	76,357	10,8937
	Toplam	767	72,828	12,6138
AKADEMİK ÖZGÜVEN	A PMYO	198	39,045	5,8460
	B PMYO	190	37,468	5,9900
	C PMYO	183	34,661	6,9737
	D PMYO	196	39,398	5,9807
	Toplam	767	37,699	6,4597
İLGİ	A PMYO	198	49,879	9,1931
	B PMYO	190	46,737	9,0708
	C PMYO	183	45,934	11,0675
	D PMYO	196	50,704	8,2334
	Toplam	767	48,370	9,6155
TOPLAM	A PMYO	198	163,227	24,0514
	B PMYO	190	154,342	25,0012
	C PMYO	183	150,842	30,6322
	D PMYO	196	166,459	22,6976
	Toplam	767	158,897	26,4049

*Elde edilebilecek en yüksek değerler= Tutum: 95; Akademik Özgüven: 50; İlgil: 65; Toplam: 210

Tablo 6 incelendiğinde, A ve D PMYO ve B ve C PMYO’daki öğrencilerin ön tutum puanlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Benzer durum öğrencilerin ön ilgi puanlarında da görülmektedir. A ve D PMYO’daki öğrencilerin ön akademik öz güven ortalamaları da birbirine yakındır. PMYO öğrencilerinin, Polis Etiği dersine ilişkin ön duyuşsal özellikleri bakımından farklı illerdeki okullar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları ise Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Ön Duyuşsal Özelliklere İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

<i>Duyuşsal Özellikler</i>	<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>Sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>f</i>	<i>p</i>	<i>Farkın Kaynağı (Scheffe)</i>
TUTUM	Gruplar arası	5468,088	3	1822,696	11,947	,000*	D > B
	Gruplar içi	116409,195	763	152,568			D > C
	Toplam	121877,283	766				A > B A > C
AKADEMİK ÖZGÜVEN	Gruplar arası	2623,574	3	874,525	22,743	,000*	D > B
	Gruplar içi	29339,855	763	38,453			D > C
	Toplam	31963,429	766				A > C B > C
İLGİ	Gruplar arası	3110,859	3	1036,953	11,685	,000*	D > B
	Gruplar içi	67711,983	763	88,744			D > C
	Toplam	70822,842	766				A > B A > C
TOPLAM	Gruplar arası	30738,249	3	10246,083	15,532	,000*	D > B
	Gruplar içi	503332,614	763	659,676			D > C
	Toplam	534070,863	766				A > B A > C

*p < 0.05

Tablo 7 incelendiğinde, tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre farklı okullarda öğrenim gören öğrencilerin ön duyuşsal özellikler ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur, $F(3, 763) = 15,532$, $p < .05$. Farkın hangi okullar arasında olduğunu bulmak için yapılan Scheffe testi sonucuna göre, D PMYO öğrencilerinin ön duyuşsal özellik puanları ($\bar{X} = 166,459$), B PMYO öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 154,342$) ve C PMYO öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 150,842$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Benzer şekilde A PMYO öğrencilerinin ön duyuşsal özellik puanları da ($\bar{X} = 163,227$), B PMYO öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 154,342$) ve C PMYO öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 150,842$) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada ele alınan dördüncü alt problem, PMYO öğrencilerinin Polis Etiği dersine ilişkin duyuşsal özellikleri bakımından farklı illerdeki okullar arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Son test puan ortalamaları ve standart sapmalara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Öğrencilerin Duyuşsal Özellikler Ölçeğinden Aldıkları Son Test Puanları

<i>Duyuşsal Özelliklerin Boyutları</i>	<i>Okul</i>	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
TUTUM	A PMYO	198	72,0253	12,93696
	B PMYO	190	58,6579	14,29522
	C PMYO	183	72,7432	13,83476
	D PMYO	196	77,6122	12,40937
	Toplam	767	70,3129	15,08769
	A PMYO	198	38,7677	6,00309
	B PMYO	190	33,5105	6,13580

AKADEMİK ÖZGÜVEN	C PMYO	183	36,5628	7,03095
	D PMYO	196	41,2449	5,98984
	Toplam	767	37,5724	6,89872
İLGİ	A PMYO	198	48,2172	8,67977
	B PMYO	190	39,5105	10,22433
	C PMYO	183	48,2732	10,05598
	D PMYO	196	51,6837	9,28312
	Toplam	767	46,9596	10,55594
TOPLAM	A PMYO	198	159,0101	25,44886
	B PMYO	190	131,6789	27,65925
	C PMYO	183	157,5792	29,10710
	D PMYO	196	170,5408	25,66697
	Toplam	767	154,8449	30,44261

*Elde edilebilecek en yüksek değerler= Tutum: 95; Akademik Özgüven: 50; İlgı: 65; Toplam: 210

PMYO öğrencilerinin Polis Etiği dersi son duyuşsal özelliklerine ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9: Son Duyuşsal Özelliklere İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Duyuşsal Özellikler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Farkın Kaynağı (Scheffe)
TUTUM	Gruplar arası	37913,806	3	12637,935	70,665	,000*	D > A
	Gruplar içi	136457,096	763	178,843			D > B
	Toplam	174370,902	766				D > C A > B C > B
AKADEMİK ÖZGÜVEN	Gruplar arası	6247,67	3	2082,557	52,602	,000*	D > A
	Gruplar içi	30208,064	763	39,591			D > B
	Toplam	36455,734	766				D > C A > B A > C C > B
İLGİ	Gruplar arası	15545,88	3	5181,96	56,639	,000*	D > A
	Gruplar içi	69807,867	763	91,491			D > B
	Toplam	85353,747	766				D > C A > B C > B
TOPLAM	Gruplar arası	155055,867	3	51685,289	71,077	,000*	D > A
	Gruplar içi	554836,67	763	727,178			D > B
	Toplam	709892,537	766				D > C A > B C > B

*p < 0.05

Tablo 9 incelendiğinde, tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre farklı okullarda öğrenim gören öğrencilerin son duyuşsal özellikler ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur, $F(3, 763) = 71,077, p < .05$. Farkın hangi okullar arasında olduğunu bulmak için yapılan Scheffe testi sonucuna göre, D PMYO öğrencilerinin son duyuşsal özellik puanları ($\bar{X} = 170,5408$), A PMYO öğrencilerinkinden

($\bar{X} = 159,0101$), B PMYO öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 131,6789$) ve C PMYO öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 157,5792$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. A PMYO öğrencilerinin son duyuşsal özellik puanları ise ($\bar{X} = 159,0101$), B PMYO öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 131,6789$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Son olarak C PMYO öğrencilerinin son duyuşsal özellik puanları ($\bar{X} = 157,5792$), B PMYO öğrencilerinkinden ($\bar{X} = 131,6789$) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Farklı okullardaki öğrencilerin duyuşsal özelliklerine ait ön test ve son test toplam puan ortalamaları incelendiğine, A PMYO'daki öğrencilerin duyuşsal özellikler ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamasının 163.227'den 159.010'a; B PMYO'da 154.342'den 131.679'a düştüğü; C PMYO'da 150.842'den 157.579'a ve D PMYO'da ise 166.459'dan 170.541'e yükseldiği görülmektedir. Diğer bir anlatımla, A ve B PMYO'larında son test puanlarının ön test puanlarına göre daha düşük olduğu görülmektedir. C ve D PMYO'larında ise son test puanlarının ön test puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Elde edilen bulguya dayalı olarak, Polis Etiği dersi Öğretim Programı uygulamalarının derse yönelik duyuşsal özellikler üzerinde A ve B PMYO'larında etkili olmadığı fakat C ve D PMYO'larında etkili olduğu söylenebilir. A ve B PMYO'larında son test puanlarının ön test puanlarına göre daha düşük olması, Polis Etiği dersi Öğretim Programı uygulamalarının A ve B PMYO'larındaki öğrencilerin duyuşsal özelliklerini geliştirmede yetersiz kaldığını göstermektedir. Ayrıca ön duyuşsal özellik puanlarının, son duyuşsal özellik puanlarından yüksek olması nedeni ile A ve B PMYO'larındaki öğrencilerin duyuşsal özellikler açısından gerilediklerini de söylemek mümkündür. Burada elde edilen bulguya benzer sonuca öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler sonucunda da ulaşılmıştır. Öğretim elemanlarından bir kısmı, hep aynı konuların tekrar tekrar anlatıldığını, derste hep benzer konulardan dolayı öğrencilerin sıkıldıklarını ve farklı konular işlenerek dersin daha ilgi çekici bir hale getirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, elde edilen bulguya dayalı olarak Polis Etiği dersi Öğretim Programı uygulamalarının derse yönelik duyuşsal özellikler üzerinde C ve D PMYO'larında etkili olduğu söylenebilir. C ve D PMYO'larında son test puanlarının ön test puanlarına göre daha yüksek olması, Polis Etiği dersi Öğretim Programı uygulamalarının C ve D PMYO'larındaki öğrencilerin duyuşsal özelliklerini geliştirmede etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, düzenlenen öğretim hizmetinin öğrencilerin duyuşsal özellikleri üzerinde etkili olduğunun göstergesi olarak yorumlanabilir. Ayrıca son duyuşsal özellik puanlarının ön duyuşsal özellik puanlarından yüksek olması nedeni ile C ve D PMYO'larındaki öğrencilerin duyuşsal özellikler açısından ilerlediklerini de söylemek mümkündür.

Uyangör (2007) tarafından yapılan araştırmada da benzer bulgulara ulaşılmış, Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Öğretim Programı uygulamalarının üst grupta yer alan öğrenciler (Balıkesir ilköğretim okulları 2004 yılı LGS Sosyal net ortalamasına göre belirlenen okullardaki öğrenciler) duyuşsal özelliklerini geliştirmede olduğu gibi daha da geriletmediği fakat alt grupta yer alan okullardaki öğrenciler üzerinde program uygulamalarının öğrencilerin tutumları üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde, Seçkin (2010) yaptığı çalışmada ilköğretim 4. sınıf İngilizce dersi öğretim programının SBS başarı puanlarına göre belirlenmiş (aritmetik ortalamasının +1 standart sapma üstünde olan okullar 'üst' düzey; +1 ve -1 standart sapma arasında kalanlar 'orta' düzey; ortalamasının -1 standart sapma altında kalan okullar 'alt' düzey okullar) üst, orta ve alt düzey okul gruplarında yer alan öğrencilerin akademik özgüvenlerine olumlu etki yaptığı fakat programın alt düzey okul grubundaki öğrencilerin bilişsel özellikleri üzerinde etki sağlayamadığı sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen bulgular, bu araştırma sonuçlarını da destekler niteliktedir.

Öğretim süreci sonunda, polis etiği duyuşsal özellikler ölçeğinin uygulanmasından elde edilen puanlar farklı okullara göre sıralandığında, D PMYO'nun en yüksek puan ortalamasına (170,541) sahip olduğu görülmektedir. Daha sonra sırasıyla A PMYO (159.010), C PMYO

(157.579) ve B PMYO (131.679) puan ortalaması ile D PMYO'nu izledikleri görülmektedir. Diğer yandan, Polis Etiği düzey belirleme testi son test puanları itibarıyla en başarılı okulun A PMYO (90,831), onu takiben C PMYO (89,362) ve D PMYO (88,132) olduğu görülmektedir. B PMYO öğrencilerinin son test puanlarının (83,478) diğer üç PMYO öğrencilerinden daha düşük olduğu görülmüştür. B PMYO öğrencilerinin hem son test puanlarının hem de duyuşsal özellikler ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamalarının diğer üç PMYO öğrencilerinden daha düşük olması duyuşsal özelliklerle başarı arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Yapılan bir çok araştırma da ilgi, tutum, motivasyon ve kendine güven gibi duyuşsal özelliklerin bireyin öğrenme sürecindeki başarısını etkilediğini ortaya koymaktadır (Dolan, 1974; akt., Senemoğlu, 1989). Başarının akademik benlik kavramı üstünde önemli etkiye sahip olduğu, akademik benlik kavramının da başarıyı belirleme gücünün yüksek olduğu görülmektedir (Senemoğlu, 1989; Senemoğlu, 2005). Bu çalışmada elde edilen bulgular da bu durumu destekler niteliktedir.

3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Öğretim elemanlarının Polis Etiği dersi öğretim programının hedeflerine ilişkin tüm maddelere (40 madde) "Katılıyorum" şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Elde edilen veriler öğretim elemanlarının programdaki hedeflenen davranışların sahip olması gereken niteliklere sahip olduğunu düşündüklerini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, öğretim elemanlarından bazılarının dersin hedeflerinin davranışa dönüştürülebilir nitelikte olmadığını vurguladıkları görülmüştür. Şahan (2007) tarafından yapılan çalışmada da üst ve orta düzey okullarda görevli öğretmenlerin programdaki hedeflenen davranışların sahip olması gereken niteliklere sahip olduğunu, alt düzey okullarda görevli öğretmenlerin ise hedeflenen davranışların bu niteliklere kısmen sahip olduğunu düşündükleri bulunmuştur. Seçkin (2010) ise, öğretmenlerin hedeflenen davranışların sahip olması gereken niteliklere kısmen sahip olduğunu düşündüklerini bulmuştur.

Öğretim elemanlarının programın içeriğine ilişkin "Basitten karmaşığa, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene öğretim ilkelerine uygun niteliktedir" maddesi dışındaki bütün maddelere "Katılıyorum" şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Elde edilen veriler öğretim elemanları açısından incelendiğinde, polis etiği dersi öğretim programının içerik yönünden sahip olması gereken niteliklere sahip olduğu düşünülmektedir. Öğretim elemanları içeriğe ilişkin "Basitten karmaşığa, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene öğretim ilkelerine uygun niteliktedir" maddesine kararsızım şeklinde görüş belirtmişlerdir. Çöloğlu'nun (2006) yaptığı araştırma sonucuna göre de öğrenciler, öğretim elemanları ve yöneticiler programdaki derslerin konularının basitten karmaşığa doğru olacak şekilde düzenlenmediğine büyük ölçüde inanmaktadırlar. Şahan (2007) tarafından yapılan çalışmada üst ve orta düzey okullarda görevli öğretmenlerin içeriğin taşınması gereken niteliklere sahip olduğunu, alt düzey okullarda görevli öğretmenlerin ise içeriğin bu niteliklere kısmen sahip olduğunu düşündükleri bulunmuştur. Seçkin (2010) ise, öğretmenlerin programın içeriğinin sahip olması gereken niteliklere kısmen sahip olduğunu düşündüklerini bulmuştur.

Öğretim elemanlarının programda yer alan araç ve gereçlere ilişkin "Öğrencinin düzeyine uygundur", "Hedeflere ulaşılmasını sağlayıcı niteliktedir" ve "Öğrencinin öğrendikleri bilgileri pekiştirmelerini sağlayıcı niteliktedir" maddelerine "Katılıyorum" şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Elde edilen verilerden hareketle öğretim elemanlarının araç-gereçlerin sahip olması gereken niteliklere kısmen sahip olduğunu düşündükleri söylenebilir. Öğretim elemanları anketin araç-gereç boyutunda yer alan "Öğrencinin derse ilgisini artırıcı niteliktedir", "Öğrencinin derse etkin katılımını mümkün kılmaktadır", "Ders görevlilerine yeterince rehberlik etmektedir" ve "Programda önerilen görsel-işitsel öğretim araçları kolayca elde edilebilir niteliktedir" maddelerine "Kararsızım" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretim elemanlarının bu cevabı, programın araç-gereçlerine yönelik olumlu görüşlere sahip olmalarına

karşın programın araç-gereç yönünden eksiklikleri bulunduğu yönünde düşüncelere sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Öğretim elemanlarının programda yer alan araç ve gereçlerin öğrencinin derse ilgisini artırmada ve öğrencinin derse etkin katılımını sağlamada yetersiz kaldığını düşündükleri söylenebilir. Şahan (2007) tarafından yapılan araştırmada da üst düzey okullarda görevli öğretmenlerin araç-gereçlerin sahip olması gereken niteliklere sahip olduğunu, orta ve alt düzey okullarda görevli öğretmenlerin ise araç-gereçlerin bu niteliklere kısmen sahip olduğunu düşündükleri bulunmuştur. Seçkin (2010) ise, öğretmenlerin programın araç-gereçlerinin sahip olması gereken niteliklere kısmen sahip olduğunu düşündüklerini bulmuştur.

Öğretim elemanlarının programın etkinliklerine ilişkin “Öğrencinin düzeyine uygundur” ve “Meslek hayatında etik ikilemleri yansıtan yeterince örnekler içermektedir” maddelerine “Katılıyorum” diğer maddelere ise “Kararsızım” şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Elde edilen veriler, öğretim elemanlarının programda önerilen etkinliklerin taşınması gereken niteliklere sahip olması bağlamında kararsız kaldıklarını ortaya koymaktadır. Görüşleri alınan öğretim elemanları da, ders saatlerinin etkinliklerin gerçekleşmesinde yeterli olmadığı ve öğrencilerin derse aktif olarak katılımını sağlayacak etkinliklere yer verilmesi gerektiği düşüncesini taşımaktadırlar. Şahan (2007) ve Seçkin (2010)’in çalışmalarında da öğretmenlerin programda önerilen etkinliklerin sahip olması gereken niteliklere kısmen sahip olduğunu düşündükleri bulunmuştur.

Öğretim elemanlarının programın ölçme ve değerlendirme boyutuna ilişkin tüm maddelere “Kararsızım” şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Elde edilen değerler, öğretim elemanlarının programda önerilen ölçme araçlarının taşınması gereken niteliklere sahip olması bağlamında kararsız kaldıklarını ortaya koymaktadır. Öğretim elemanları, ölçme ve değerlendirmeye ilişkin yeterince açıklayıcı bilgi ve örneğe yer verilmediğini, açık kura sistemi olduğundan objektifliği sağlamak üzere genelde çoktan seçmeli testlerin tercih edildiğini ve daha farklı ölçme araçları kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Şahan (2007) ve Seçkin (2010) tarafından yapılan araştırmalarda da öğretmenlerin programda önerilen ölçme araçlarının sahip olması gereken niteliklere kısmen sahip olduğunu düşündükleri bulunmuştur. Çoloğlu (2006) tarafından yapılan araştırma sonucunda ise PMYO eğitim programının öğelerinden hedefler, eğitim durumları ve değerlendirme öğelerinin yeterli olduğu, fakat içerik öğesinin istenen düzeyde yeterli olmadığı bulunmuştur. Ayrıca eğitim programının öğeleri içinde en yeterli görülen öğe değerlendirme öğesidir.

Öğretim elemanlarının programın uygulanmasında karşılaşılan en önemli güçlük olarak “Öğretim programı ile polis etiği kitabı konu anlatım sırası birbirine uymamakta” (% 28,2) ve “Ders araç gereçlerinin (kaynaklar) yeterli olmaması” (% 17,9) şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. “Ders saatinin yeterli olmaması” (% 10,3) ve “Öğrencilerdeki motivasyon eksikliği” (% 10,3) öğretim elemanlarına göre programın uygulanmasında karşılaşılan diğer önemli güçlüklerdir. Öğretim elemanları programın uygulamasındaki diğer güçlükleri “Programın uygulayıcısının etik alanında uzman olmaması” (% 7,7), “Programla kazanılan etik ilkelerin kadroda uygulanamaması (amir baskısı-polis alt kültürü)” (% 7,7), “Programa ilişkin gerekli bilgilendirmenin yapılmaması, dersin öneminin anlatılmaması” (% 5,1), “Öğrencileri araştırmaya sevk etmemesi” (% 5,1), “Öğrencilerin “derse başlarken ben yeterince etik biriyim. Etik olmayanlara bu ders verilmeli” (% 2,6), “Sürekli trafik polis ve başka birimlerden örnek verilmesi öğrencileri belli birimlerde çalışmamaya karşı ön yargı oluşturuyor” (% 2,6) ve “Hizmetiçi eğitimlerde rütbeli personelin katılım problemi” (% 2,6) olarak sıralamaktadırlar. Şahan (2007) ve Seçkin (2010) tarafından yapılan araştırmalarda da programın uygulanmasında karşılaşılan güçlükler olarak “Mevcut okul olanaklarında ve araç-gereçte yetersizlik”, “Program ile ders kitapları arasındaki uyumsuzluk”, “Uygulamanın uzun süre gerektirmesi fakat ders saatini yetersiz olması” gibi benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Küçükdoğru da (2001) yaptığı araştırmada benzer sonuçlara ulaşmış, insan hakları dersi için ayrılan ders saatlerinin, ders kitabının yetersiz olduğunu ve farklı ve çeşitli materyal ve kaynak kitaplara ulaşılamadığını,

dersi eğitimcilerinin çoğunun pedagojik formasyonlarının bulunmadığını, eğitici kadronun yetersiz olduğunu ve polis eğitiminde uzmanlaşma-branşlaşmanın olmadığını belirtmiştir. Bu sonuçlar, bu araştırmada elde edilen bulgularla da paralellik göstermektedir.

Polis etiği öğretim programının üstün yönlerine ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerinin; “Hukuk/etik bilinç, duyarlılık ve farkındalık oluşmasına katkı sağlaması” (% 30,8), “Polis Etiği ilkelerini detaylı bir şekilde ele alması” (% 30,8), “Gerçek yaşamdan örnekler içermesi” (% 15,4), “Kişisel ve mesleki gelişime katkı sağlaması” (% 11,5), “Öğrenciyi derste aktif kılması” (% 3,8), “Öğrenci merkezli olması” (% 3,8) ve “Sınıf içinde uygulanabilir olması” (% 3,8) olarak sıralandığı görülmektedir. Şahan (2007) ve Seçkin (2010) tarafından yapılan araştırmalarda da programın üstün yönlerine ilişkin olarak “Gerçek yaşamdan örnekler içermesi”, “Sınıf içinde uygulanabilir olması” ve “Öğrenciyi derste aktif kılması” gibi benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, bu araştırmada elde edilen bulguları da destekler niteliktedir.

Öğretim elemanlarının % 25'ine göre programın en zayıf yanı “Teorik olması ve uygulamaya pek yer verilmemesi/etik bilgilendirmeden öteye geçememekte” olarak ifade edilmektedir. Programın zayıf yönlerine ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerinin; “Örnek olaylar açısından yetersiz olma” (% 20), “Etik ilkelerin kadroda uygulanıp uygulanamaması, ikilem oluşturması (okul-kadro)” (% 15), “Kendi etik değerlerimizden çok Avrupa ve ABD etik değerlerin ele alınması” (% 10), “Öğrencilerin aktif katılacağı etkinliklerin yetersiz olması” (% 10), “Ders anlatım sunumları ve konular arasındaki farklılıklar” (% 10), “Programdaki konularda fazlaca detaya girilmesi” (% 5) ve “Aynı konuların tekrar edilmesi” (% 5) olarak sıralandığı görülmektedir. Şahan (2007) ve Seçkin (2010) tarafından yapılan araştırmalarda programın zayıf yönlerine ilişkin olarak “Örnek açısından yetersiz olma”, “Uygulanabilirliğinde sınırlı olma”, “Etkinliklerin yetersiz olması” ve “Programdaki konu sayısının fazla olması” gibi benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Küçükdoğru (2011) tarafından yapılan araştırmada da insan haklarının korunması konusunda verilen eğitimin, sadece kitaplara bağlı kalarak, teorik bilgilere dayanarak kuramsal kaldığı, uygulamaya pek yer verilmediği ve davranışa dönüştürülemediği nedeniyle istenilen verimin elde edilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Altay'ın (2004) yaptığı araştırma sonucunda PMYO öğrencilerinin algılarının en düşük düzeyde olduğu boyut uygulamalı eğitim boyutudur. Öğrenciler aldıkları uygulamalı eğitimleri yeterli bulmamaktadırlar. Yukarıdaki sonuçlar, bu araştırmada elde edilen bulguları da destekler niteliktedir.

Öğretim elemanlarının öğretim programının geliştirilmesine ilişkin önerileri incelendiğinde, en çok kabul gören üç önerinin “Görsel ve işitsel materyal kullanımının artırılması” (% 19), “Yaparak, yaşayarak ve öğrencinin aktif olarak katıldığı uygulamaların daha çok yapılması” (% 17,2) ve “Ders anlatım sunumları ve konular arasında paralelliğin sağlanması” (% 13,8) şeklinde sıralandığı görülmektedir. Öğretim elemanlarının öğretim programının geliştirilmesine ilişkin diğer önerileri ise, “Ünite içeriklerinin güncel konulardan seçilmesi ve zenginleştirilmesi”, “Ders saatinin artırılması / her döneme yayılması”, “Daha çok farklı ve yaşanmış örnek olaylar üzerinden konuların işlenmesi”, “Dersin etik alanında uzman öğretim görevlileri tarafından verilmesi” ve “Öğretmenler için kılavuz kitap ve kaynak kitap hazırlanmalı” şeklinde sıralanmaktadır. Elde edilen verilerden hareketle, öğretim elemanları tarafından programın geliştirilmesine yönelik yapılan önerilerin daha çok görsel ve işitsel materyal kullanımının artırılması, öğrencinin aktif olarak katıldığı uygulamaların daha çok yapılması, ders anlatım sunumları ve konular arasında paralelliğin sağlanması, daha çok farklı ve yaşanmış örnek olaylar üzerinden konuların işlenmesi ve ders saatinin artırılması konularında yoğunlaştığı söylenebilir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Polis Meslek Yüksekokulu polis etiği dersi öğretim programında hedeflenen davranışların ulaşılabilirlik düzeyine ilişkin bulgular farklı okullar açısından değerlendirildiğinde, A PMYO'da 16, B PMYO'da 13, C PMYO'da 16 ve D PMYO'da 15 hedefe öğretim süreci sonunda 0.75 düzeyinde ulaşılmıştır. Bulgular tüm PMYO'daki öğrenciler açısından incelendiğinde ise, Polis Etiği dersi kapsamındaki 17 hedefin 3'üne öğretim sürecinin başında, 11 hedefe gerçekleşen öğretim süreci sonunda 0.75 ve daha üst düzeyde ulaşılmış ve 3 hedefe ise 0.75 düzeyinde ulaşamamıştır. Polis etiği dersi kapsamındaki hedeflere ilişkin ön test ve son test arasındaki puan farkları bütün okullar açısından incelendiğinde, polis etiği dersi kapsamındaki tüm hedeflere ait ön test ve son test puanları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Tüm okullar açısından değerlendirildiğinde, ulaşamayan üç hedef davranıştan hareketle öğretim etkinliklerinin işe yaradığı ve öğrenmeler üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılabilir. Tüm öğrencilerin erişti düzeylerine ilişkin puanların ortalamaları arasında son test lehine 26,02 puanlık bir fark bulunmaktadır. Bu fark öğrencilerin dersin hedef davranışlarını kazanmış olduklarını gösterebilir. Buradan hareketle verilen Polis Etiği eğitiminin, tüm PMYO öğrencilerinin Polis Etiğine ilişkin bilgi düzeylerinde anlamlı bir artışa neden olduğu söylenebilir.

Okullar son test puanları itibariyle değerlendirildiğinde, A PMYO öğrencilerinin son test puanları, B PMYO ve D PMYO öğrencilerinden daha yüksektir. Diğer taraftan, C PMYO öğrencilerinin son test puanları, B PMYO öğrencilerinden ve D PMYO öğrencilerinin son test puanları ise, B PMYO öğrencilerinin son test puanlarından daha yüksektir. Son test puanları itibariyle, en başarılı okulun A PMYO, en düşük puana sahip okulun ise B PMYO olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, polis etiği dersi kapsamındaki hedeflenen davranışların ulaşılma düzeylerinin, öğrencilerin polis etiği ile ilgili ön öğrenmelerinden, öğretim sürecine gelirken sahip olduğu giriş davranışlarından ve/veya programın uygulandığı öğrenme ortamlarının niteliğinden etkilendiğinin göstergesi olabilir.

Farklı okullarda öğrenim gören öğrencilerin ön duyuşsal özellikler ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır. Bu sonuca göre, D PMYO öğrencilerinin ön duyuşsal özellik puanları, B PMYO ve C PMYO öğrencilerinden daha yüksektir. Benzer şekilde A PMYO öğrencilerinin ön duyuşsal özellik puanları da, B PMYO ve C PMYO öğrencilerinden daha yüksektir. Farklı okullarda öğrenim gören öğrencilerin son duyuşsal özellikler ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamaları arasında da anlamlı bir fark vardır. Bu sonuca göre, D PMYO öğrencilerinin son duyuşsal özellik puanları, A PMYO, B PMYO ve C PMYO öğrencilerinkinden daha yüksektir. A PMYO öğrencilerinin son duyuşsal özellik puanları ise, B PMYO öğrencilerinkinden daha yüksektir. Son olarak C PMYO öğrencilerinin son duyuşsal özellik puanları, B PMYO öğrencilerinkinden daha yüksektir.

A ve B PMYO'larında son test duyuşsal özellik puanları, ön test puanlarına göre daha düşüktür. C ve D PMYO'larında ise son test duyuşsal özellik puanları, ön test puanlarına göre daha yüksektir. Buna dayalı olarak, Polis Etiği dersi Öğretim Programı uygulamalarının derse yönelik duyuşsal özellikler üzerinde A ve B PMYO'larında etkili olmadığı fakat C ve D PMYO'larında etkili olduğu sonucuna ulaşılabilir. A ve B PMYO'larında son test puanlarının ön test puanlarına göre daha düşük olması, Polis Etiği dersi Öğretim Programı uygulamalarının A ve B PMYO'larındaki öğrencilerin duyuşsal özelliklerini geliştirmede yetersiz kaldığını göstermektedir. Ayrıca ön duyuşsal özellik puanlarının, son duyuşsal özellik puanlarından yüksek olması nedeni ile A ve B PMYO'larındaki öğrencilerin duyuşsal özellikler açısından gerilediklerini de söylemek mümkündür. Bununla birlikte, elde edilen sonuca dayalı olarak Polis Etiği dersi Öğretim Programı uygulamalarının derse yönelik duyuşsal özellikler üzerinde C ve D PMYO'larında etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca son duyuşsal özellik puanlarının, ön

duyuşsal özellik puanlarından yüksek olması nedeni ile C ve D PMYO'larındaki öğrencilerin duyuşsal özellikler açısından ilerlediklerini de söylemek mümkündür.

Öğretim süreci sonunda, polis etiği duyuşsal özellikler ölçeğinin uygulanmasından elde edilen puanlar farklı okullara göre sıralandığında, D PMYO'nun en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu, sonra sırasıyla A PMYO, C PMYO ve B PMYO'nun D PMYO'nu izledikleri görülmektedir. Diğer yandan, Polis Etiği düzey belirleme testi son test puanları itibariyle en başarılı okulun A PMYO, onu takiben C PMYO ve D PMYO olduğu görülmektedir. B PMYO öğrencilerinin son test puanlarının ise diğer üç PMYO öğrencilerinden daha düşük olduğu görülmüştür. B PMYO öğrencilerinin, hem son test puanlarının hem de duyuşsal özellikler ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamalarının diğer üç PMYO öğrencilerinden daha düşük olması duyuşsal özelliklerle başarı arasındaki ilişkiyi gösterebilir.

Öğretim elemanlarının programın boyutlarının taşınması gereken niteliklere belli ölçülerde sahip olduğunu, bununla birlikte, boyutların gereken niteliklere sahip olma açısından bir takım eksikliklerinin de bulunduğu görüşündedirler. Öğretim elemanları, programdaki hedeflenen davranışların sahip olması gereken niteliklere sahip olduğunu düşünmektedir. Ayrıca öğretim elemanları, polis etiği dersi öğretim programının içerik yönünden sahip olması gereken niteliklere sahip olduğu düşünmektedir. Bununla birlikte, öğretim elemanları araç-gereçlerin sahip olması gereken niteliklere kısmen sahip olduğunu düşünürken, programda önerilen etkinliklerin taşınması gereken niteliklere sahip olması bağlamında kararsız kalmışlardır. Ayrıca öğretim elemanları, programda önerilen ölçme araçlarının taşınması gereken niteliklere sahip olması bağlamında da kararsız kalmışlardır.

Öğretim elemanlarına göre, programın uygulanması aşamasında karşılaştıkları güçlükler; kaynakların yetersiz olması, etik ilkelerin uygulamada eyleme dönüştürülmemesi, ders saatinin az olması ve dersi verenlerin uzman olmaması şeklinde sıralanabilir. Programın etik bilince katkı sağlaması, polis etiği ilkelerine genişçe yer vermesi, gerçek yaşamdan bol örnekler içermesi ve mesleki gelişime katkı sağlaması, öğretim elemanlarına göre polis etiği öğretim programının üstün yönlerindedir. Programın zayıf yanlarını ise, uygulamadan çok teorik olması, örnek olayların az olması, etik ilkelerin kadroda uygulanma zorluğu, ve öğrenci katılımına fazla olanak sağlaması şeklinde sıralanabilir. Elde edilen verilerden hareketle, öğretim elemanları tarafından programın geliştirilmesine yönelik yapılan önerilerin daha çok görsel ve işitsel materyal kullanımının artırılması, öğrencinin aktif olarak katıldığı uygulamaların daha çok yapılması, ders anlatım sunumları ve konular arasında paralelliğin sağlanması, daha çok farklı ve yaşanmış örnek olaylar üzerinden konuların işlenmesi ve ders saatinin artırılması konularında yoğunlaştığı söylenebilir.

Bulgular, Polis Meslek Yüksek Okulu polis etiği dersi öğretim programının hedefler, içerik, etkinlikler ve ölçme ve değerlendirme boyutlarında eksiklikler olduğunu ortaya koymaktadır. Programın, belirlenen bu eksiklikler doğrultusunda gözden geçirilmesi ve bu eksikliklerin tamamlanması gerekir. Öncelikle programla hedeflenen davranışların ulaşılabilir ve gerçekleştirilebilir olup olmadığı tekrar gözden geçirilmelidir. Öğrencilerin derste öğrendikleri bilgileri günlük yaşamlarına aktarmalarına olanak sağlayacak etkinliklere yer verilmelidir. Öğretim süreci başında ve sonunda 0.75 düzeyinde ulaşılabilen veya ulaşılamayan hedeflere ilişkin elde edilen bulguya dayalı olarak, polis etiği dersi öğretim programında hedeflenen davranışlar öğrencilerin sahip olduğu ön öğrenme düzeyleri temel alınarak yeniden gözden geçirilmeli ya da öğretim süreci öncesinde önkoşul öğrenmelerdeki eksiklikler giderilmelidir.

Polis etiği öğretim programı içeriğindeki örnek sayısı artırılmalı ve içerik sürekli güncellenerek günlük yaşama ve polislik mesleğine uygun olarak hazırlanmalıdır. Öğrenme ortamlarında araç-gereç bakımından yeterli destek sağlanmalı ve görsel materyallerle polis etiği öğretim programı desteklenmelidir. Ders saatlerinin etkinliklerin gerçekleşmesinde yeterli

olmadığı düşünüldüğünden ders saatleri artırılmalı ve öğrencilerin derse aktif olarak katılımını sağlayacak etkinliklere yer verilmelidir. Öğretim elemanlarına ölçme ve değerlendirmeye ilişkin yeterince açıklayıcı bilgi ve örnek sunulmalıdır. Ölçme aracı olarak sadece test tekniği değil alternatif ölçme araçları kullanılmalıdır. Derslerde uygulamaya dönük öğretim faaliyetlerine yeterince yer verilmelidir.

Öğretim programlarının etkililiğini belirleyecek olanlar, o programın uygulayıcıları olan öğretmenlerdir. Dolayısıyla Polis Etiği dersi, etik alanında uzman öğretim elemanları tarafından verilmelidir. Öğretim elemanlarına alanında uzman kişiler tarafından kapsamlı ve sistematik bir şekilde hizmet içi eğitim verilmelidir. Polis etiği ders kitabı ve hazırlanan dokümanlar yeniden gözden geçirilmeli, konuların işlenişinde mantıklı bir sıra izlenmeli ve öğretim programı, kitap ve ders sunumları arasındaki paralellik sağlanmalıdır.

5. KAYNAKLAR

- Aydın, İ. (2006). *Eğitim ve öğretimde etik*. (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, İ. ve Aydın, E. (2000). *Polis meslek etiği*. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı, Yayın No:15.
- Altay, R. (2004). *Polis meslek yüksekokullarındaki eğitimin niteliğine ilişkin öğrenci algıları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bal, İ. (2002). Ulusal güvenlik, terörle mücadele ve polis etiği. *Polis Meslek Etiği*. (Ed.: İ. Bal ve M.B. Eryılmaz). Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 239-253.
- Bal, İ. ve Beren, F. (2007). *Polis etiği* (2. Baskı). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Beren, F. (2002). Polis efendilere mahsus terbiye ve malumat-ı meslekiye isimli yazıya ilişkin bir değerlendirme. *Polis Meslek Etiği*, (Ed.: İ. Bal ve M.B. Eryılmaz). Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 289-300.
- Bıçak, V. (2002). Demokratik toplumda polis etiği. *Polis Meslek Etiği*. (Ed.: İ. Bal ve M.B. Eryılmaz). Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 263-278.
- Bloom, B.S. (1995). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*. (Çev. Durmuş Ali Özçelik). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, spss uygulamaları ve yorum* (11. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cerrah, İ. (2002). Türk polisinde etik çalışmaların tarihi gelişimi ve bugünkü durumu. *Polis Meslek Etiği*. (Ed.: İ. Bal ve M.B. Eryılmaz). Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 279-287.
- Cerrah, İ. ve Semiz, E. (2000). *Mesleki etiğin polis eğitimindeki yeri ve önemi*. 21.yüzyılda polisin eğitimi sempozyumu. Ankara: EGM Eğitim Daire Başkanlığı Yayınları.
- Ceylan, Y. (2007). Din ve ahlak. *Doğu Batı: Etik* (4. Baskı), 1/4, 79-86.
- Çöloğlu, M. (2006). *Polis meslek yüksekokulları eğitim programının yeterliğinin değerlendirilmesi (Kayseri, Yozgat, Samsun, Malatya, Aksaray Polis Meslek Yüksek Okulları Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Demirel, Ö. (2007). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme* (10. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1998). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan Yayınları.
- Fındıklı, R. (2001). *Mesleki kimlik olgusu ve polislik mesleğinin özellikleri*. Ankara: Fidan Yayınları.
- Göksel, Ç. ve İpbüker, C. (2009). [Çevrim-içi: <http://atlas.cc.itu.edu.tr>], Erişim Tarihi: 06.03.2009.
- Haynes, F. (2002). *Eğitimde etik*. (Çev. S.K. Akbaş). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi. Kavramlar, İlkeler, Teknikler* (4.Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kleinig, J. (2002). Polis eğitiminde profesyonel etik. *Polis Meslek Etiği*. (Ed.: İ. Bal ve M.B. Eryılmaz). Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 173-194
- Kuçuradi, İ. (1988). *Uludağ konuşmaları: Özgürlük, ahlak, kültür kavramları*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayını.

- Kuçuradi, İ. (2003). Etik ve “Etikler”. *TMH - Türkiye Mühendislik Haberleri*, 423, 2003/1.
- Küçükdoğru, S. (2011). *Polislik mesleğinin ve polis meslek yüksekokullarında verilen insan hakları eğitiminin irdelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özlem, D. (2004). *Etik - Ahlak felsefesi-, Bütün eserlerine doğru:12*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Pieper, A. (1999). *Etiğe giriş* (Çev. V. Atayman ve G. Sezer). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ryan, T. G. & Bisson, J. (2011). Can ethics be taught? *International Journal of Business and Social Science*, 2,(12), 44-52.
- Seçkin, H. (2010). *İlköğretim 4. sınıf İngilizce dersi öğretim programının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Senemoğlu, N. (1989). *Öğrenci giriş nitelikleri ile öğretme-öğrenme süreci özelliklerinin matematik derslerindeki öğrenme düzeyini yordama gücü*. Ankara: Araştırma Raporu.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya* (12. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şahan, H. H. (2007). *İlköğretim 3. sınıf matematik dersi öğretim programının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Şahin, E. (2001). *1907'den 2000'e polis okulları*. Ankara: E.G.M. Matbaası.
- Tyler, R.W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Uyangör, N. (2007). *İlköğretim 7. sınıf vatandaşlık ve insan hakları eğitimi programının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Extended Abstract

Being a difficult job by its nature effective policing can only be performed with qualified people. In this context, the quality of education in the development of the police and the continuity in education for them has an important role. Science has taken personal and social life as well as police into coverage. From now on many countries employ a small number of qualified and well-trained police instead of a large number of police (Fındıklı, 2001). Police normally has to obey the laws in practice. Apart from the laws they also have to obey the ethical conducts in their profession. In general, ethical values can be given to police through education.

The police need of Turkish National Police is provided from three institutions. These educational institutions are Police Training Center for Police Chief, Police Training Centers and Police Vocational Colleges (PVC). Police Ethics course has been taught integrated in the lesson called Powers and Duties of Police and Professional Ethics at the Police Vocational Colleges between 2001 and 2010. Then, Police Ethics has been given as a separate course after 2010. In this context, the necessity of preparing a new program emerged and then the Police Ethics Course Curriculum was prepared for PVC and the new curriculum has been implemented in police vocational colleges since 2010. But no studies have been done on the effectiveness of the new curriculum up to now. Therefore, a regular evaluation process should be made on the Police Ethics course curriculum in order to have a judgment on the effectiveness of the new program. For this purpose this research was carried out to find out attainability of aimed behavioural objectives in Police Ethics Course Curriculum at Police Vocational Colleges, the effect of program on students' affective characteristics and the opinions of teachers as to the program. Descriptive study model was employed in this research. The population of the study comprised all the Police Vocational Colleges in Turkey and the police ethics lecturers working in these colleges. The sample of the study comprised of 4 Police Vocational Colleges chosen randomly from 4 geographic region of Turkey representing each region. The sample consisted of 767 second grade pupils and 39 police ethics lecturers working in 28 Police Vocational Colleges in Turkey. “Police Ethic Proficiency Exam”, “Police Ethic Affective Characteristics Scale” and “Police Ethic Questionnaire” were used to collect the related data in this research. The quantitative data were analyzed through SPSS software program. The data collected through interviews were analyzed by using descriptive techniques.

The results of the study can be summarized follows: When the number of behaviour at 0.75 level realized at the end of the educational term was made proportional to the different schools, it was found that the schools were rated from the highest level to the lowest level as “A PVC, C PVC, D PVC and B PVC”. It was established that there was a statistically difference at the level of 0.5 between school levels

considering the realization rate of aimed behaviours. It was found that the difference was in favour of A PVC among B PVC and D PVC; between C PVC and B PVC the difference was in favour of C PVC and the difference was in favour of D PVC between D PVC and B PVC.

It was established that the program was effective on affective characteristics of students at C and D PVC but it was not effective on affective characteristics of students at A and B PVC. The effect of program on affective characteristics for different schools was statistically significant. It was found that the difference was in favour of D PVC among A PVC, B PVC and C PVC; between A PVC and B PVC the difference was in favour of A PVC and the difference was in favour of C PVC between C PVC and B PVC.

The analysis of the data revealed that although the participant police ethics lecturers have moderately positive opinions on the components of the police ethics program, they still think that there are inefficient points of Police Ethics Course Curriculum at Police Vocational Colleges that need to be revised and developed. It has been seen that lecturers whose opinions were taken via the questionnaire form and lecturers who were interviewed with are almost unanimous in their opinions on the program's strengths and weaknesses. Both lecturers lists the strengths of the program as follows: "Contributing to the formation of legal / ethical consciousness, sensitivity and awareness", "Dealing with the Police Ethics principles in detail", "Including real-life examples" and "Contributing to the personal and professional development". Both lecturers lists the weaknesses of the program as follows: "Being theoretical and not giving much space to practice", "Creating dilemmas in terms of ethical principles to be implemented on the squad", "ethical principles team exercised the dilemma to create", "Being insufficient in terms of case studies" and "Being insufficient in terms of the activities students actively participate in".